

Handläggare:
Per-Ove Mattsson
08 508 18 148Till
Farsta stadsdelsnämnd
2015-08-27

Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende
2. Omedelbar justering.

Per-Ove Mattsson
tillförordnad stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Socialstyrelsen föreslår nya föreskrifter och allmänna råd gällande läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende. Det innebär att en vidgad patientgrupp får tillgång till denna behandlingsform.

Behandlingsformen har visat sig fungera i många fall även om det finns problem och risker med behandlingen. Förvaltningen anser att det blir än mer viktigt att ett kontinuerligt förbättringsarbete genomförs och att föreskrifterna utvärderas när patientgruppen utökas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen beställare – äldreomsorg, funktionsnedsättning, individ och familj inklusive socialpsykiatri

Bakgrund

Socialstyrelsen föreslår nya föreskrifter och allmänna råd för läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende¹. Förslaget har remitterats till en rad instanser. I Stockholm har kommunstyrelsen remitterat förslaget vidare till bland annat Farsta stadsdelsnämnd för yttrande senast 28 augusti.

Remissen i sammanfattning

Remissen består av dels förslag på föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende, dels en konsekvensutredning som Socialstyrelsen genomfört i samband med att förslaget arbetats fram.

Två begrepp är viktiga i sammanhanget – dels opiaterna och dels opioider. Begreppet opiaterna syftar på ämnen framställda från opiumvallmon (exempelvis opium, morfin och heroin). Begreppet opioider innefattar de nämnda opiaterna men avser även syntetiskt framställda ämnen (exempelvis fentanyl, tramadol och metadon). Gemensamt är att de verkar på samma receptorer i hjärnan.

Sedan mars 2010 finns Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2009:27) om läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende.

Socialstyrelsen fick i mars 2013 regeringens uppdrag att öka kunskapen om den läkemedelsassisterade behandlingen vid opiatberoende. I samband med detta beslöt Socialstyrelsen även att se över gällande föreskrifter och allmänna råd för denna läkemedelsassisterade behandling. Skälet var att det bland annat kommit synpunkter på föreskrifterna från den så kallade missbruksutredningen, Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35).

Missbruksutredningen ansåg att den kliniska erfarenheten talar

¹ Opioidberoende är en kronisk biologisk och psykosocial sjukdom som framgångsrikt kan behandlas med substitutionsvård, där den medicinska behandlingen med legalt förskrivna alternativ kombineras med psykosocial rehabilitering. Sjukdomen uppvisar hög psykiatrisk och somatisk samsjuklighet och leder vid långvarigt missbruk till försämrade sociala funktioner, alienation, kriminalitet och socialt stigma.

för att behandlingen fungerar på ett likartat sätt för opioidberoende som för opiatberoende, samtidigt som det saknas alternativ behandling för opioidberoende. Utredningens slutsats var att läkemedelsassisterad behandling ska vidgas och inte bara gälla personer med opiatberoende utan även personer med opioidberoende för att fler personer ska få tillgång till denna behandlingsform.

Även i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende görs bedömningen att vetenskap och beprövad erfarenhet visar att läkemedelsassisterad behandling är verksam även vid opioidberoende.

Med anledning av detta har Socialstyrelsen arbetat fram nya föreskrifter och allmänna råd för läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende och föreslår samtidigt att de nu gällande föreskrifterna och allmänna råden om opiatberoende ska upphöra.

Förslaget innebär i huvudsak en reglering av behandling av opioidberoende som vidare begrepp och inte bara behandling av missbruk av heroin, morfin eller opium. Föreskrifterna ska även förtydliga kravet på att den vårdenhet som erbjuder läkemedelsassisterad behandling även ska erbjuda psykologisk eller psykosocial behandling eller rehabilitering. Vidare föreslås att kretsen av hälso- och sjukvårdspersonal som ska ha möjlighet att ordinera behandling utökas till att omfatta även specialister i beroendemedicin. Det ska även, vilket inte var möjligt tidigare, vara möjligt att inleda läkemedelsassisterad behandling under pågående vård enligt lagen om vård av missbrukare. I föreskrifterna slås även fast att det ska finnas särskilda skäl för att en person under 20 år ska erbjudas läkemedelsassisterad behandling.

I konsekvensutredningen går Socialstyrelsen igenom risker och konsekvenser med de nya föreskrifterna. En aspekt som berörs är risken för ”läckage” av läkemedel från behandlingen till den illegala drogmarknaden och att den risken ökar när målgruppen för behandlingen utvidgas. Socialstyrelsen har inom ramen för det regeringsuppdrag man fick i mars 2013 belyst denna risk. Enligt Socialstyrelsens uppfattning tyder inget på att de läkemedel som förekommer på den illegala drogmarknaden i någon större omfattning härrör från läkemedelsbehandlingen utan mer kommer från insmuggling av preparat.

Utredningen ger heller enligt Socialstyrelsen inget stöd för att införandet av de nya föreskrifterna skulle vara en oproportionerlig inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

De ekonomiska effekterna av förslaget är svåra att beräkna. Att ökade kostnader kommer att uppstå står klart eftersom det handlar om en ny patientgrupp, opioidberoende, som ska ges läkemedelsassisterad behandling. Beräkningarna i konsekvensutredningen bygger på ett antal antaganden som gör dem osäkra, vilket måste beaktas. Det första året efter att behandlingen startat beräknas den samlade kostnaden till 64 miljoner kronor och andra året cirka 74 miljoner. Tio år efter att behandlingen införts beräknas kostnaderna totalt per år vara 155 miljoner. Kostnader och antalet patienter i behandling stabiliseras därefter på den nivån, enligt Socialstyrelsen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Fler missbrukare kommer att få tillgång till läkemedelsassisterad behandling i och med den förändring som föreslås.

Behandlingsformen har visat sig fungera i många fall där annan vård inte varit lika effektiv. Dock har det även framkommit problem när det till exempel gäller tillgänglighet, läckage av läkemedel ut på den illegala drogmarknaden och brister i uppföljningen i samband med att personer oplanerat avslutar behandlingen. Det blir än viktigare framöver att bedriva ett arbete för att komma till rätta med bristerna i och med att målgruppen utvidgas. Föreliggande föreskrifter måste därför följas upp och utvärderas kontinuerligt.

Det är också viktigt att det tillförs ekonomiska resurser till landstingen för att de ska kunna tillmötesgå den ökade efterfrågan på behandlingen som kommer att uppstå när målgruppen vidgas.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd med konsekvensutredning